

Paula Becker-Modersohn.

II.

De Böttcherstrasse te Bremen. — Een „coulissenstraat”. — Het Paula Becker-Modersohn Haus — Architectuur en inrichting. — Het werk der schilderes.

Particuliere correspondentie.)

Berlijn, 14 Juni.

De vele touristen, die elk jaar een kort bezoek aan Bremen brengen (gewoonlijk vlak vooraleer zich in te schepen op een der prachtige zee-kasteelen van den „Norddeutscher Lloyd” of onmiddellijk na aankomst uit overzeesche gewesten,) zullen dit bezoek niet meer beperken tot het schilderachtige Marktplein, met zijn Dom, zijn „Roland”, zijn beroemde Stadhuis en zijn door Heine en Hauff bezongen „Ratskeller”. Zij zullen het smalle straatje naast het „Schütting”, het fraaie gebouw van de Kamer van Koophandel, doorloopen, om dan voor den ingang te staan van de Böttcherstrasse. Enkele jaren geleden bood dit straatje weinig bezienswaardigs. Er stonden behalve een enkel oud huis een paar vervallen magazijnen en pakhuizen en het gemeentebestuur had reeds besloten alles te sloopen om op het aldus vrijgekregen terrein een nieuw belastingkantoor te doen verrijzen.

Ludwig Roselius wilde dit verhinderen. Hij wilde

beletten, dat dit middeleeuwsche hoekje geheel en al voor Bremen verloren zou gaan om plaats te maken voor een der reusachtige, zelden fraaie kazernes-voor-ambtenaren. Daarom stelde hij aan het gemeentebestuur voor, buiten bezwaar van de schatkist der stad, een geheel nieuwe Böttcherstrasse te doen ontstaan, een straat van moderne gebouwen, die echter door hun bijzonderen stijl toch niet zouden indruischen tegen het middeleeuwsche karakter van de omgeving. Het éenige goed-geconserveerde oude huis uit de straat, thans het Roselius-Haus, zou blijven bestaan. Al het overige zou verrijzen op de puinen van het tot ondergang gedoemde. Geleidelijk zijn de huizen ontstaan en de inwijding van het „Paula Becker-Modersohn-Haus” was de bekroning van het werk.

Er is over de Böttcherstrasse en haar huizen al heel wat te doen geweest. Men heeft deze uiterlijk oude, maar innerlijk vaak ultramoderne architectuur zeer gehekeld. Er valt zeker heel wat op aan te merken. In de eerste plaats raakt men nimmer den indruk kwijt, zich in een coulissen-straat te bevinden. Men wordt levendig herinnerd aan het tweede bedrijf van de „Meistersinger”, als het, zooals het bij de inwijding van het „Paula Becker-Modersohn-Haus” het geval was, vrij druk in het straatje is. En voorts doet het geheel steeds weer denken aan de kleine pleintjes, die wij op alle wereldtentoonstellingen in België hebben gezien; pleintjes met hun oude geveltjes en hun knusse kroegjes „Vieux Bruxelles” of „Oud Gent”. Ook de ingang lijkt ons niet bijster geslaagd. De toegang tot het straatje is overbrugd en aldus is een verbinding ontstaan tusschen de „Kunstschau”, het eerste gebouw links in het straatje, en het „Hag”-huis, het eerste gebouw rechts. Als men nu van het Marktplein op het straatje toestapt, ziet men den duisteren ingang met, daarboven, een griezelig ornament, dat vermoedelijk erg modern wil zijn, maar dat veeleer doet denken aan de roode en groene verkeerssignalen, die men te Berlijn en elders in de drukke straten vindt. Daarnaast, tusschen de roode baksteen van den voor-gevel, kijkt een manshoofd, een niet bijzonder geslaagd werk van Bernhard Hoetger, het straatje in.

Het straatje zelf is niet lang, ten hoogste tweehonderd meter en interessanter is eigenlijk alleen de eerste helft, die van den ingang tot een klein pleintje loopt. Hier, in deze eerste helft, zijn moete etalages van een kunsthandel, een boekwinkel, een koffiehuis. Het Paula Becker-Modersohn-Haus heeft hier zijn breeden eenigszins somberen ingang en ook het weelderig-moderne „Hag”-huis, met zijn sociëteit, zijn gezellig „Flett” en zijn „Niedersächsisches Museum”, dat eigenlijk nog niet veel meer dan de kern van een museum is.

Baksteen domineert hier. Maar ook met baksteen kunnen origineele effecten worden bereikt. Hoetger bewijst dit met het „Paula Becker-Modersohn-Haus”. De gladde baksteen gevels zijn verdwenen. Hoetger maakt den gevel oneffen, hier en daar springt een enkele steen, elders een groep steenen een centimeter naar voren. Dit schijnt op willekeurige wijze te zijn geschied, maar willekeurig is de arbeid van Hoetger nimmer. Integendeel, er zit systeem in deze onregelmatigheid der lijnen. Daardoor maakt het geheel een sterken indruk, die nog verhoogd wordt door kleurige vensterruiten, wat discreet beeldhouw-werk, origineele verlichting. De huizen der Böttcherstrasse zijn niet alle van de hand van Hoetger. Ook andere architecten hebben hier verdienstelijk werk geleverd, zonder dat echter het geheel er onder te lijden heeft gehad.

Dat Hoetger zelf echter de sterkste der hier vertegenwoordigde bouwmeesters is, blijkt onmiddellijk uit hetgeen hij heeft verwezenlijkt door het scheppen van het „Paula Becker-Modersohn Haus”. Dit gebouw zou op open terrein zeker een nog veel sterkeren indruk maken dan hier in dit smalle straatje, waar het moeilijk in zijn geheel van één punt is waar te nemen. Het is zelfs een raadsel, een technisch wonder, hoe hier op nauw-omgrend gebied bekneld, tusschen de hooge omliggende huizen het „Paula Becker-Modersohn Haus” is kunnen worden opgericht. En de stijl van dit huis, waarover zooveel is geschreven en gezegd? Hoetger heeft ook nieuwe wegen gezocht. Maar niet altijd heeft hij ze gevonden. Al is de indruk, dien het geheel op den bezoeker maakt, nog zoo sterk, men vindt in dezen baksteen-bouw steeds weer het „kolossale”, dat in de Deutsche architectuur zoo vaak is geheld — en men vindt er tevens ook weer de grilligheid in terug, die door de voorloopers en baanbrekers der moderne Deutsche bouw- en schilderkunst als originaliteit werd beschouwd.

Een breed-laag voorportaal verschaft toegang tot het huis. Van de zoldering valt een mat licht op de hier in wandkastjes ten toon gestelde kunstvoorwerpen en op de zonderling breed-plompe zetels. Links en rechts bevinden zich de verkooplokalen en de werkplaatsen van de „Kunstschau”. In deze werkplaatsen vervaardigen schrijnwerkers, glasblazers, zilversmeden, boekbinders de fraaie voorwerpen, die in de „Kunstschau” te koop zijn. Achter het voorportaal, te bereiken langs een sierlijke dof-glazen deur, ligt een kunstenaars-kroegje „Zu den sieben Faulen” en daarnaast, achter de werkplaatsen, een allerliefst binnenplaatsje. In den muur heeft Hoetger hier zeven reliefs gebeiteld, die de „zeven luien”, helden eener Bremer volkssage, voorstellen. Het mooiste van dit, met bloemen getooide pleintje is een fontein, die water uit een lange groen-koperen buis ontvangt en op deze buis staan parmantig, in brons vervaardigd, de wereldvermaarde „Bremer Stadsmuzikanten”: de haan, de hond, de kat en de ezel. Elders in de Böttcherstrasse, namelijk in het „Hag-Haus” hebben wij deze vier populaire figuren weer gezien. Hier tooien zij namelijk de eere-trap en wel ditmaal in blinkend koper en in de van ouds bekende groepeerings, onderaan de ezel en bovenop de kraaiende haan.

Een breede wenteltrap, met aan haar voet een weinig-geslaagde groote lamp, die aan een kaalgeplukten kerstboom doet denken, voert ons naar de bovenverdiepingen die voor tentoonstellingen van kunstenaars uit Bremen en Worpswede bestemd zijn en waar ook de mooiste werken van Paula Becker-Modersohn uit de verzameling van Ludwig Roselius, in enkele bijzondere zaaltjes zijn ondergebracht. In al deze zalen is de verlichting buitengewoon gelukkig. De groote zaal en de daarboven gelegen aan Paula gewijde kleinere zaaltjes ontvaagen alle het licht door de glazen zoldering, die in mat glas tot lichte in de zaal hangt. De mooiste werken van Paula Becker-Modersohn, als het naakte zelfportret, dat zij op den zesdaagigen na haar bruiloft ontwierp, en de portretten van mevrouw Hoetger en van Rainer Maria Rilke, hangen

in kleine kamertjes, in speciale nissen, die door een voor het publiek onzichtbare spleet van boven verlicht worden. Met veel smaak zijn alle zaaltjes versierd en ingericht. Naast de zaal van de eerste verdieping ligt boven het portaal een terras, van waar men aan de eene zijde een kijkje kan nemen in de Böttcherstrasse, van de andere zijde op de binnenplaats met de „Sieben Faulen”. Vooral bij mooi weer zal dit terras een heerlijk zitje bieden.

Een smal trapje voert den bezoeker van de bovenste zaal naar het torentje, dat het werk van Hoetger bekroont. Eier heeft men de Böttcherstrasse in de diepte voor zich liggen en kan men het oog laten dwalen over de gezellige geveltjes en daken van haar huizen.

Vermelden wij hier nog, dat aan den ingang van het straatje, vlak voor dat men aan het zoeven beschreven gebouw komt, in den muur de volgende inscriptie gebeiteld staat, waaruit weer eens in sterke mate blijkt, hoe groot de bewondering van Ludwig Roselius en zijn vrienden voor Paula is:

Dies ist das Paula Becker-Modersohn-Haus.
Aus alter Häuser Fall und Umbau
errichtet von Bernhard Hoetgers Hand.
Zum Zeichen edler Fraue zeugend Werk,
das siegend steht,
wenn tapferer Männer Heldenruhm verweht.

„Dit is het huis van Paula Becker-Modersohn, door Bernhard Hoetger op de plek van oude huizen gebouwd en verbouwd, ten teken van het scheppend werk eener edele vrouw, dat zegevierend standhoudt, wanneer de heldenroem van dappere mannen verbleekt”.....

Hoeveel hooger hij inderdaad het werk van Paula Becker-Modersohn schat dan de roemrijke daden van dappere helden, heeft Dr. Roselius ons gezegd in de indrukwekkende rede, waarmede hij het „Paula Becker-Modersohn-Haus” heeft ingewijd.

I in het Ochtendblad van 12 Juni.